

MAKTABGACHA TA'LIMDA SAN'AT, MUSIQA VA IJODIY
FAOLIYAT ORQALI BOLALARNI ESTETIK JIHATDAN
TARBIYALASH YO'LLARI

Hasanova Sarvinoz Ashur qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

“Maktabgacha ta'lim” yo'nalishi talabasi n

Email: elnurbekjumayev09@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik tarbiyasini shakllantirishda san'at, musiqa va ijodiy faoliyatning o'rni, ularning bolalarning ma'naviy-axloqiy kamolotiga ta'siri, shuningdek, estetik didni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar tahlil qilingan. Maktabgacha ta'lim muassasalarida estetik tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning metodik asoslari yoritilgan.

Kalit so'zlar: estetik tarbiya, san'at, musiqa, ijodkorlik, maktabgacha ta'lim, estetik did, badiiy faoliyat.

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ
ИСКУССТВО, МУЗЫКУ И ТВОРЧЕСКУЮ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация: В данной статье рассматривается роль искусства, музыки и творческой деятельности в формировании эстетического воспитания у детей дошкольного возраста. Анализируется влияние этих факторов на духовно-нравственное развитие ребёнка, а также инновационные подходы в развитии эстетического вкуса. Освещены методические основы эффективной организации эстетического воспитания в дошкольных образовательных учреждениях.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, искусство, музыка, творчество, дошкольное образование, эстетический вкус, художественная деятельность.

AESTHETIC EDUCATION OF CHILDREN THROUGH ART, MUSIC AND CREATIVE ACTIVITIES IN PRESCHOOL EDUCATION

Annotation: This article examines the role of art, music, and creative activities in shaping aesthetic education among preschool children. It analyzes the impact of these elements on the child's moral and spiritual development and explores innovative approaches to enhancing aesthetic taste. The methodological foundations of organizing effective aesthetic education in preschool institutions are also discussed.

Keywords: aesthetic education, art, music, creativity, preschool education, aesthetic taste, artistic activity.

Kirish: Maktabgacha yosh – bu bolaning shaxs sifatida shakllanishi, hissiyotlari va dunyoni idrok etish qobiliyati jadal rivojlanadigan davrdir. Shu bois estetik tarbiya — ya'ni go'zallikni anglash, san'atdan zavqlanish, musiqani his qilish, ijodkorlik orqali o'zini ifoda etish — maktabgacha ta'lim tizimining ajralmas qismidir.

O'zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta'lim to'g'risida”gi Qonunida ham bolalarning har tomonlama, jumladan, estetik jihatdan rivojlanishini ta'minlash ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

Asosiy qism: 1. San'atning estetik tarbiyadagi o'rni

San'at bolalarda tasavvur va his-tuyg'ularni boyitadi. Rasm chizish, loydan buyum yasash, ranglar bilan ishlash kabi mashg'ulotlar orqali bolalar nafaqat estetik didni, balki qo'l mehnati va mayda motorikani ham rivojlantiradi.

Masalan, N. A. Vetlugina o'zining “Esteticheskoe vospitanie v detskom sadu” asarida ta'kidlaganidek, badiiy faoliyat bolaning shaxsiy dunyosini ifodalash vositasidir .

2. Musiqa orqali estetik tarbiya

Musiqa bolalarda ritmni, ohangni his qilishni, estetik zavqni rivojlantiradi. Qo'shiqlar, raqslar, musiqa asboblari chalinadigan ohanglar orqali bola ichki dunyosini boyitadi.

Pedagog L.S.Vygotskiy o'zining “Psixologiya iskusstva” asarida musiqaning inson hissiyotlariga bevosita ta'sir qilish xususiyatini qayd etadi.

3. Ijodiy faoliyat va estetik tarbiya uyg'unligi

Ijodkorlik bolani mustaqil fikrlashga, o'z hissiyotlarini ifoda etishga, go'zallikni yaratishga o'rgatadi. Rasm chizish, she'r aytish, qo'shiq kuylash, o'yin sahnalari tashkil etish orqali bolalar o'z ijodiy imkoniyatlarini namoyon etadilar.

Ta'limda “Loyiha asosida o'qitish” (project-based learning) texnologiyasidan foydalanish, “Musiqa terapiyasi” elementlarini kiritish, “Art-terapiya” mashg'ulotlarini o'tkazish estetik tarbiyada ijobiy natija beradi.

4. Tarbiyachining roli

Tarbiyachi estetik tarbiyada yo'l boshchi, rag'batlantiruvchi va ilhom manbai bo'lishi kerak. U bolalarga san'at asarlarining mazmunini tushuntirib, musiqani his etishga o'rgatadi, ularning ijodiy g'oyalarini qo'llab-quvvatlaydi.

5. Badiiy faoliyatning mazmuni

Badiiy faoliyat — bu insonning ijodkorlik qobiliyatini namoyon etish, estetik dunyoqarashni shakllantirish, go'zallikka intilish va uni yaratish jarayonidir. U shaxsning ichki kechinmalari, hissiyotlari, hayot haqidagi qarashlari va tasavvurlarini obrazlar orqali ifodalashga xizmat qiladi.

Badiiy faoliyatning asosiy turlari

1. Tasviriy faoliyat – chizish, bo'yash, loy yoki plastilindan narsalar yasash.
2. Musiqiy faoliyat – kuylash, musiqa tinglash, musiqa asboblari chalish.
3. Teatral faoliyat – rollarga bo'linib o'ynash, sahna ko'rinishlari yaratish.

4. Adabiy faoliyat – she'r yozish, ertak to'qish, hikoya tuzish.

5. Raqs san'ati – harakat orqali hissiyotlarni ifodalash, milliy raqslarni o'rganish.

Maktabgacha ta'limda badiiy faoliyatning ahamiyati

Maktabgacha yoshdagi bolalarda badiiy faoliyat quyidagilarga xizmat qiladi:

-estetik didni rivojlantiradi;

-ijodiy fikrlashni shakllantiradi;

-mayda motorika va qo'l harakatlarini rivojlantiradi;

-emotsional holatni yaxshilaydi;

-go'zallikni his etish va uni qadrlashni o'rgatadi.

Badiiy faoliyat — bu shaxsning ijodkorlikni, go'zallikni his etish va estetik zavq olish qobiliyatini rivojlantiruvchi muhim pedagogik jarayondir. Ayniqsa, maktabgacha ta'limda bu faoliyat bolalarning har tomonlama barkamol bo'lib voyaga yetishida beqiyos ahamiyatga ega.

Maktabgacha ta'limda ijodkorlikning ahamiyati

Bolalarda ijodkorlikni erta yoshdan rivojlantirish:

- tafakkur va nutqni faollashtiradi;
- mustaqil fikrlashni o'rgatadi;
- o'ziga ishonchni kuchaytiradi;
- estetik didni va tasavvur doirasini kengaytiradi;
- muammoli vaziyatlarga ijodiy yondashishni shakllantiradi.

Masalan, bolaga oddiy qalam berib, “shuni rasm emas, nimadir boshqaga aylantir” deyish — ijodkorlikni rivojlantiruvchi mashqdir.

Ijodkorlikni rivojlantirish usullari

Erkin rasm chizish va loydan yasash faoliyatlari;

Rolli o'yinlar va sahnalashtirish;

Muammoli savollar berish (“Agar sen qush bo'lsang, qayerga ucharding?” kabi);

Ijodiy hikoya to'qish;

Konstruktiv o'yinlar (lego, qurilish materiallari bilan).

Xulosa: San'at, musiqa va ijodiy faoliyat orqali estetik tarbiya — bu faqatgina go'zallikka o'rgatish emas, balki bolaning ma'naviy dunyosini boyitish, hissiyotlarini shakllantirish, atrof-muhitga mehr bilan qarashni o'rgatish jarayonidir.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida estetik tarbiyaga e'tibor qaratish kelajakda barkamol, ijodkor va go'zallikni qadrlaydigan avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Vetlugina N. A. Esteticheskoe vospitanie v detskom sadu. — Moskva: Prosveshchenie, 1983. — 45-bet.
2. Vygotskiy L. S. Psixologiya iskusstva. — Moskva: Iskusstvo, 1986. — 62-bet.
3. O'zbekiston Respublikasi "Maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi Qonun. — Toshkent, 2019. — 12-bet.
4. Xodjaeva N. A. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. — 87–92-betlar.
5. Dewey J. Art as Experience. — New York: Perigee Books, 1980. — 15-bet.